

تأثیر آموزش روش ایفای نقش بر حرمت خود و سازش‌یافتگی دانش‌آموزان

زینب کاظمی علی‌آباد^{۱*}، مهناز خسروجاوید^۲

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، رشت، ایران

۲. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۸/۱۴

تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۲/۰۹

چکیده

زمینه و هدف: کسب مهارت‌های اجتماعی از دوران کودکی برای تعامل سازنده با دیگران و سازش‌یافتگی اجتماعی مطلوب ضروری است. یکی از راهکارهای مؤثر برای آموزش این مهارت‌ها، روش ایفای نقش است. مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیر آموزش ایفای نقش در حرمت خود و سازش‌یافتگی دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی انجام شد.

روش: طرح پژوهش حاضر از نوع آزمایشی و جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر پایه سوم تا پنجم ابتدایی شهرستان خلخال در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ بود. در مرحله غربالگری و بر اساس کسب نمره لازم در دو پرسشنامه حرمت خود کوپر اسمیت (۱۹۶۷) و پرسشنامه سازش‌یافتگی سین‌ها و سینگ (۱۹۹۳)، از میان کل دانش‌آموزان (۱۷۸ نفر) تعداد ۳۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه (در هر گروه ۱۵ نفر) قرار گرفتند. **یافته‌ها:** نتایج تحلیل کوواریانس تک‌متغیری داده‌ها نشان داد که آموزش ایفای نقش در حرمت خود و سازش‌یافتگی کل دانش‌آموزان به‌طور معناداری مؤثر است ($p < 0/001$). نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیری داده‌ها نیز نشان داد که آموزش از طریق ایفای نقش بر هر یک از مؤلفه‌های حرمت خود (عمومی، خانوادگی، تحصیلی و اجتماعی) و سه گروه از مؤلفه‌های سازش‌یافتگی (عاطفی، اجتماعی و تحصیلی) تأثیر معنی‌داری دارد ($p < 0/001$).

نتیجه‌گیری: روش آموزش ایفای نقش با فراهم کردن محیطی لذت‌بخش برای یادگیری، در افزایش حرمت خود و سازش‌یافتگی دانش‌آموزان تأثیر دارد و برای آنها امکان استفاده از مهارت‌های آموخته‌شده در محیط‌های عینی زندگی را فراهم می‌نماید.

کلیدواژه‌ها: ایفای نقش، حرمت خود، سازش‌یافتگی، دانش‌آموزان دختر ابتدایی

*نویسنده مسئول: زینب کاظمی علی‌آباد، کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، رشت، ایران.

تلفن: ۰۴۵-۳۲۴۲۸۴۵۳

ایمیل: Z.kazemi315@gmail.com

مقدمه

دوره ابتدایی در تمام نظام‌های آموزش و پرورش جهان مهمترین دوره تحصیلی به شمار می‌آید و تأثیر آن در شکل‌گیری شخصیت و تحول همه‌جانبه کودک غیرقابل انکار است. کودکان در این دوره می‌آموزند که چگونه با همسالان و افراد پیرامون خود ارتباط برقرار کنند و در نتیجه به تدریج در کی از خود به دست می‌آورند (۱). یکی از اهداف آموزش ابتدایی، رشد مهارت‌های اجتماعی در بین کودکان است زیرا این مهارت‌ها امکان برقراری ارتباط سازنده با دیگران، سازش‌یافتگی^۱ مناسب با محیط و رفع نیازهای اجتماعی را فراهم می‌کنند (۲). در شکل‌گیری سازش‌یافتگی عواملی چون ویژگی‌های روان‌شناختی فرد، شیوه‌های تربیتی، ارزش‌ها و اعتقادات حاکم بر فرد و جامعه، همسالان، خانواده و آموزش و پرورش مؤثر هستند. در دوران کودکی و نوجوانی به دلیل اینکه ارتباط با همسالان افزایش و وابستگی به والدین کاهش می‌یابد، سازش‌یافتگی و مؤلفه‌های آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۳). تحول اجتماعی جنبه مهمی از تحول فرد است که از طریق ارتباط با دیگران به خصوص والدین، همسالان و معلمان به دست می‌آید (۴). سازش‌یافتگی اجتماعی در واقع تعامل مناسب کودک با خانواده، دوستان و کارکنان مدرسه است که توانایی دانش‌آموز برای پیروی از قوانین و مقررات مدرسه در عین عملکرد موفق در تحصیل را نیز در برمی‌گیرد (۵).

یکی از عوامل روان‌شناختی مؤثر بر سازش‌یافتگی، مسئله حرمت خود^۲ است که به اعتقاد دی رویت^۳، به احساس و دیدگاه کلی افراد درباره خودشان اشاره می‌کند. افراد دارای حرمت خود بالا مسئولیت رفتار و انتخاب‌های خود را می‌پذیرند، دارای احساسات و نگرش‌های مثبت هستند و می‌توانند از روش‌های برقراری تعامل سازنده برای سازش‌یافتگی با محیط اجتماعی بهره بگیرند (۶). حرمت خود

یکی از اساسی‌ترین عوامل در رشد مطلوب شخصیت نوجوانان و جوانان است. افراد دارای حرمت خود بالا سعی می‌کنند خود را با تغییرات محیط وفق دهند، تمایل به پذیرش و اصلاح اشتباه خود دارند و نوع‌دوستی و علاقه به همکاری در آنها دیده می‌شود در حالی که افراد دارای حرمت خود پایین از احساس کهنتری، احساس کافی نبودن، احساس گناه و شرم نسبت به خود، فقدان خودباوری و خودپذیری، بی‌اعتمادی به خویشان و دوست نداشتن خود رنج می‌برند (۶). همچنین حرمت خود بالا به عنوان یک عامل حفاظتی عمل می‌کند که می‌تواند فرد را از تجارب منفی (مثل طرد اجتماعی و شکست‌ها) محافظت کند (۷).

از آنجایی که واژه حرمت خود به توانایی مقابله با چالش‌های زندگی و ارزشمندی برای شاد زیستن اشاره می‌کند (الیس^۴)، می‌توان نتیجه گرفت که رابطه تنگاتنگی بین حرمت خود و سازش‌یافتگی افراد وجود دارد. دانی جعفری در پژوهش خود ارتباط بین حرمت خود و ابعاد سازش‌یافتگی را در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی در شهر اصفهان بررسی کرد و نتایج نشان داد که حرمت خود و سازش‌یافتگی ارتباط معناداری با یکدیگر دارند و حرمت خود بالا منجر به سازش‌یافتگی بیشتر و روابط اجتماعی سازنده‌تر در دانش‌آموزان می‌شود (۸).

با در نظر گرفتن اهمیت سازش‌یافتگی و حرمت خود در تحول کودکان، استفاده از برنامه‌های آموزشی مهارت‌های اجتماعی به آنها امری ضروری محسوب می‌شود. از جمله برنامه‌های آموزشی مهارت‌های اجتماعی به کودکان، آموزش از طریق ایفای نقش است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند با محیط‌های اجتماعی جدید آشنا شوند و با قرار گرفتن در موقعیت‌هایی که در زندگی واقعی تجربه خواهند کرد، مهارت‌های لازم برای برخورد مناسب با مسائل مختلف را در محیطی لذت‌بخش و به دور از تنش بیاموزند (۹). علاء الدینی و همکاران در پژوهشی به بررسی اثربخشی بازی‌های ایفای

1. Adjustment
3. Self-esteem
4. De ruiter

5. Ellis

نقش بر خلاقیت شناختی و هیجانی کودکان مقطع ابتدایی پرداختند که نتایج آن حاکی از تأثیرگذاری معنادار این بازی‌ها بر پرورش خلاقیت، بینش، حل مسئله، تفکر واگرا و توانایی تجربه هیجان و انتخاب کردن بود (۱۰). ابارشی و تیموری نیز در پژوهشی با بررسی تأثیر قصه‌گویی همراه با ایفای نقش بر یادگیری مهارت‌های اجتماعی کودکان کم‌ذهنی آموزش پذیر، به این نتیجه رسیدند که آموزش مهارت‌های اجتماعی از طریق قصه‌گویی به همراه ایفای نقش باعث بهبود تحول اجتماعی و مهارت اجتماعی شدن در آزمودنی‌ها می‌شود (۱۱). سیمپسون در مقاله‌ای با عنوان "اهمیت قصه‌گویی"، تأکید می‌کند که قصه‌گویی می‌تواند تجربه‌ای غنی برای کودکان باشد و زمینه‌های تحول اجتماعی آنها را فراهم کند (۱۲). تأثیر بهره‌گیری از روش ایفای نقش بر حرمت خود و سازش‌یافتگی دانش‌آموزان در پژوهش‌های مختلف پیشین نیز مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است (۲۳-۱۳).

با توجه به اهمیت و تأثیر انکارناپذیر آموزش مهارت‌های اجتماعی در تحول و نمو یافتگی کودکان و آماده‌سازی آنان برای زندگی مطلوب در آینده، پژوهش حاضر به بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی با استفاده از روش ایفای نقش بر حرمت خود و سازش‌یافتگی دانش‌آموزان دختر مقطع سوم تا پنجم ابتدایی شهرستان خلخال پرداخته است. از آنجایی که در ایران تحقیقات بسیار محدودی در زمینه اثرگذاری روش ایفای نقش بر حرمت خود و سازش‌یافتگی کودکان بهنجار صورت گرفته و گاه توجه به این مسئله به فراموشی سپرده شده است، اجرای موفق این پژوهش می‌تواند به برنامه‌ریزان آموزشی راهکاری برای تقویت مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان ارائه دهد.

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: روش پژوهش حاضر آزمایشی حقیقی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و

گروه گواه بود. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان دختر (پایه سوم تا پنجم) ابتدایی شهرستان خلخال (تعداد ۱۷۸ نفر) است که در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ مشغول به تحصیل بودند. پیش از انتخاب نمونه، مجوزهای لازم از اداره آموزش و پرورش شهرستان خلخال به صورت کتبی گرفته شد. سپس نمونه‌گیری به روش تصادفی چندمرحله‌ای انجام گرفت؛ به این ترتیب که در مرحله اول از بین ۵ مدرسه دخترانه ابتدایی شهرستان خلخال، ۳ مدرسه به صورت تصادفی انتخاب شدند. در مرحله بعدی بر اساس پرسشنامه‌های سازش‌یافتگی و حرمت خود غربالگری انجام شد و پس از غربالگری، از بین ۵۲ نفر دانش‌آموزی که در هر دو پرسشنامه نمرات لازم را کسب کرده بودند، تعداد ۳۰ نفر انتخاب و به روش تصادفی در گروه آزمایش و گواه (هر گروه ۱۵ نفر) جایدهی شدند. از آنجایی که امکان آموزش گروه آزمایش در یک گروه ۱۵ نفری به دلیل عدم پذیرش والدین برای حضور فرزند خود در خارج از ساعت آموزشی در مدرسه‌ای دیگر وجود نداشت، بنابراین دانش‌آموزان به سه گروه: ۴، ۵ و ۶ نفره تقسیم شدند و هر کدام از دانش‌آموزان در مدرسه خود توسط پژوهشگر تحت آموزش قرار گرفتند. لازم به ذکر است که ملاک‌های ورود به پژوهش کسب نمره لازم در پرسش‌نامه‌های سازش‌یافتگی و حرمت خود و معیار خروج نیز عدم رضایت دانش‌آموزان برای تکمیل پرسشنامه و عدم ارائه رضایت‌نامه کتبی والدین دانش‌آموزان برای شرکت در برنامه مداخله‌ای بود.

ب) ابزار

۱. پرسشنامه سازش‌یافتگی دانش‌آموزان: در این پژوهش از پرسشنامه سازش‌یافتگی سین‌ها و سینگ^۱ (۱۹۹۳) به منظور تعیین سازش‌یافتگی اجتماعی، هیجانی و تحصیلی دانش‌آموزان استفاده شد. نمره‌گذاری این آزمون به صورت ۰ (خیر) و ۱ (بله) است که نمره بالا نشان‌دهنده سازش‌نا یافتگی و نمره پایین نشان‌دهنده سازش‌یافتگی است. همچنین این

1. Sinha and sing

که پایین‌تر از این مقیاس به دست آورد، دارای حرمت خود پایین است. میزان اعتبار این آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ برآورد شده است (۲۷). روایی این پرسشنامه نیز در پژوهش‌های پیشین، قابل قبول ارزیابی شده است (نقل از ۲۸).

ج) برنامه مداخله‌ای: بسته مهارت‌های اجتماعی که برای آموزش در نظر گرفته شدند، بر اساس روی آورد شناختی-اجتماعی بندورا و برگرفته از برنامه درسی مهارت‌های اجتماعی والکر و همکاران (۱۹۸۳) است. این برنامه در دو سطح مربوط به پایه‌های کودکستان تا ششم و برنامه درسی مربوط به نوجوانی برای استفاده به وسیله معلمان آموزش عمومی و ویژه طراحی شده است و می‌تواند به صورت یک‌به‌یک، گروه‌های کوچک، یا در گروه‌های بزرگ آموزش داده شود. این برنامه شامل مهارت‌های مربوط به کلاس درس، برقراری تعامل، همراهی کردن با دیگران (سازش با دیگران)، دوست‌یابی و در نهایت مهارت‌های مقابله‌ای است (۱۳). برنامه مداخله‌ای به مدت هشت جلسه در طول یک دوره حدوداً ۵ هفته‌ای اجرا شد و مدت زمان هر جلسه ۶۰ تا ۷۰ دقیقه بود. شرکت‌کنندگان گروه آزمایش و گواه یک بار قبل از اجرای پژوهش و یک بار پس از اتمام آموزش‌ها مورد آزمون قرار گرفتند. گروه آزمایش توسط پژوهشگر تحت آموزش به روش ایفای نقش قرار گرفت در حالی که گروه گواه این آموزش را دریافت نکرد. محتوای جلسات آموزشی در جدول ۱ به اختصار بیان شده است.

پرسشنامه، دانش‌آموزان با سازش‌یافتگی خوب را از دانش‌آموزان ضعیف در سه حوزه سازش‌یافتگی (اجتماعی، هیجانی و تحصیلی) جدا می‌کند. هنجاریابی این پرسشنامه توسط احقر در سال ۱۳۸۳ در بین ۳۰۰۰۰ نفر از دانش‌آموزان ایرانی انجام شده است و اعتبار و روایی پرسشنامه در پژوهش‌های پیشین تأیید شده است (۲۴ و ۲۵) و ضریب اعتبار این آزمون را با روش دونیمه کردن، بازآزمایی و کودر ریچاردسون به ترتیب ۰/۹۵، ۰/۹۳ و ۰/۹۴ به دست آورده‌اند. پایایی خرده‌مقیاس‌های سازش‌یافتگی اجتماعی، عاطفی، آموزشی و کل به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۹۲، ۰/۹۶ و ۰/۹۴ به دست آمده است. همچنین روایی محتوایی این آزمون را ۲۰ نفر از متخصصان روان‌شناسی تأیید کرده‌اند (۲۴ و ۲۶).

۲. پرسشنامه حرمت خود: پرسشنامه حرمت خود کوپراسمیت دارای ۵۸ گویه است که احساسات، عقاید یا واکنش‌های فرد را توصیف می‌کند و آزمودنی باید به این مواد با علامت‌گذاری در چهارخانه «به من شبیه است (بلی)» یا «به من شبیه نیست (خیر)» پاسخ دهد. ۸ گویه آن به دروغ‌سنج اختصاص داده شده است و ۵۰ ماده دیگر آن ۴ خرده‌مقیاس حرمت خود کلی (۲۶ گویه)، حرمت خود اجتماعی (۸ گویه)، حرمت خود خانوادگی (۸ گویه) و حرمت خود تحصیلی (۸ گویه) را مورد سنجش قرار می‌دهد. حداقل نمره‌ای که یک فرد می‌تواند بگیرد ۰ و حداکثر آن ۵۰ است. افرادی که در این آزمون نمره بیشتری کسب کنند حرمت خود بالاتری دارند؛ به این صورت که فردی که در این آزمون نمره بالاتر از ۲۵ را کسب کند دارای حرمت خود بالا و فردی

جدول ۱: محتوای جلسات آموزشی

جلسات	محتوای جلسات
جلسه اول	معارفه و آشنایی با اعضای گروه و بیان مقررات گروه و توضیح درباره اهمیت مهارت‌های اجتماعی
جلسه دوم	آموزش مهارت‌های مربوط به کلاس شامل: گوش دادن به معلم، هنگامی که معلم از کودک بخواهد کاری را انجام دهد باید آن را انجام دهد.
جلسه سوم	آموزش مهارت‌های مربوط به کلاس درس با محوریت پیروی از دستورات و پاکیزه نوشتن و پیروی از مقررات کلاس درس و رعایت نظم
جلسه چهارم	آموزش مهارت‌های مرتبط و به تعامل و توانایی برقراری ارتباط با نگاه و استفاده درست از لحن صدا و رعایت نوبت در صحبت کردن و سؤال کردن
جلسه پنجم	آموزش مهارت‌های همراهی کردن با دیگران: به کاربردن واژه‌های مؤدبانه، تشریک‌مساعی، پیروی از مقررات (اجرای بازی به طریق مشابه)، لمس کردن به طریق درست (منظور زدن به پشت و گذاردن دست روی شانه به طریق صحیح)
جلسه ششم و هفتم	آموزش مهارت‌های دوست‌یابی: ظاهر آراسته، لبخند زدن، تعریف و تمجید کردن، ایجاد دوستی (پیش‌قدم شدن در دوستی، رعایت نوبت در سخن گفتن، دعوت کردن)
جلسه هشتم	آموزش مهارت‌های مقابله‌ای: هنگامی که شخص پاسخ منفی می‌دهد، هنگام ابراز خشم، هنگامی که شخصی شما را اذیت می‌کند، هنگامی که شخصی قصد آسیب رساندن به شما را دارد، هنگامی که کسی انجام کاری را از شما می‌خواهد و نمی‌توانید انجام دهید.

نگردید. موارد اخلاقی انجام پژوهش از جمله داوطلبانه بودن تکمیل پرسشنامه توسط دانش‌آموزان و دریافت رضایت‌نامه کتبی از والدین دانش‌آموزان پس از جمع‌آوری و ارزیابی پاسخنامه‌ها، رعایت شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش، از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر میانگین و انحراف معیار استفاده شد و در بخش آمار استنباطی نیز، آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری یک‌راهه مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها

در جدول ۲ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون به تفکیک گروه‌ها و نیز نتایج پیش‌آزمون و پس‌آزمون آزمون کالموگروف - اسمیرنف برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش، گزارش شده‌اند. غیرمعنادار بودن آماره کالموگروف - اسمیرنف نشان‌دهنده نرمال بودن توزیع متغیرهاست.

د) روش اجرا: روش اجرای برنامه آموزشی به این صورت بود که ابتدا مجوزهای لازم برای اجرای پژوهش از اداره آموزش و پرورش شهرستان خلخال گرفته شد و پس از ارائه این مجوزها به مدارس، پرسشنامه‌های سازش‌یافتگی و حرمت خود در بین دانش‌آموزان دختر مقاطع سوم و پنجم ابتدایی توزیع شد. پس از انتخاب نمونه موردنظر، برنامه آموزشی به صورت گروهی برای دانش‌آموزان گروه آزمایش اجرا شد. از آنجایی که امکان اجرای برنامه در یک مدرسه وجود نداشت، دانش‌آموزان به سه گروه تقسیم شدند و برای اینکه تفاوتی در نحوه آموزش وجود نداشته باشد و شیوه یکسانی رعایت شود، تعداد جلسات، مفاهیم آموزشی در هر جلسه و ابزارهای موردنیاز برای آموزش در هر ۳ گروه یکسان در نظر گرفته شد. برای سنجش تأثیرگذاری یا عدم تأثیر متغیر مستقل (آموزش ایفای نقش) بر متغیرهای وابسته (سازش‌یافتگی، حرمت خود)، گروه آزمایش برنامه آموزش ایفای نقش را دریافت کردند درحالی‌که این برنامه برای گروه گواه اجرا

جدول ۲: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش به تفکیک گروه آزمایش و کنترل (تعداد: ۳۰ نفر)

متغیر	وضعیت	گروه	میانگین	انحراف استاندارد	آماره کالموگروف - اسمیرنف	سطح معنی‌داری
حرمت خود عمومی	پیش‌آزمون	آزمایش	۱۳/۱۳	۴/۲۲	۱/۰۶	۰/۲۱
	کنترل	۱۳/۰۷	۳/۰۸	۱/۰۸	۰/۱۹	
پس‌آزمون	آزمایش	۱۷/۳۳	۳/۹۱	۱/۳۲	۰/۰۶	

۰/۲۷	۰/۹۹	۳/۰۱	۱۱/۶۰	کنترل	پیش آزمون	کنترل
۰/۴۵	۰/۸۵	۱/۴۹	۴/۳۳	آزمایش		
۰/۶۳	۰/۷۴	۱/۵۱	۴	کنترل		
۰/۲۰	۱/۰۵	۱/۲۸	۵/۹۳	آزمایش	پس آزمون	کنترل
۰/۷۵	۰/۶۷	۱/۵۴	۳/۶۷	کنترل		
۰/۹۴	۰/۵۲	۱/۵۰	۴/۱۳	آزمایش	پیش آزمون	کنترل
۰/۶۸	۰/۷۱	۱/۷۱	۴/۲۷	کنترل		
۰/۲۰	۱/۰۴	۰/۹۰	۶/۳۳	آزمایش	پس آزمون	کنترل
۰/۹۳	۰/۵۳	۱/۹۴	۴/۲۷	کنترل		
۰/۷۶	۰/۶۶	۱/۱۲	۳/۸۷	آزمایش	پیش آزمون	کنترل
۰/۵۳	۰/۸۰	۱/۵۵	۳/۱۳	کنترل		
۰/۲۰	۱/۰۴	۱/۳۲	۵/۸۰	آزمایش	پس آزمون	کنترل
۰/۶۸	۰/۷۱	۱/۷۷	۴	کنترل		
۰/۳۶	۰/۹۲	۶/۲۴	۲۵/۴۷	آزمایش	پیش آزمون	کنترل
۰/۴۱	۰/۸۸	۳/۹۴	۲۴/۴۰	کنترل		
۰/۱۰	۱/۲۱	۶/۰۳	۳۴/۲۰	آزمایش	پس آزمون	کنترل
۰/۸۸	۰/۵۸	۳/۱۳	۲۳/۲۰	کنترل		
۰/۱۷	۱/۱۰	۲/۵۳	۷/۶۰	آزمایش	پیش آزمون	کنترل
۰/۳۱	۰/۹۶	۱۷/۶۲	۱۲/۵۳	کنترل		
۰/۰۷	۱/۲۸	۱/۸۸	۴/۴۷	آزمایش	پس آزمون	کنترل
۰/۱۶	۱/۱۲	۱/۴۴	۷/۶۴	کنترل		
۰/۶۵	۰/۷۳	۳/۰۵	۹/۰۷	آزمایش	پیش آزمون	کنترل
۰/۶۶	۰/۷۲	۲/۶۱	۸	کنترل		
۰/۵۸	۰/۷۷	۲/۵۱	۴/۸۰	آزمایش	پس آزمون	کنترل
۰/۷۷	۰/۶۶	۲/۵۸	۹/۰۷	کنترل		
۰/۸۱	۰/۶۳	۳/۵۷	۷/۲۰	آزمایش	پیش آزمون	کنترل
۰/۲۸	۰/۹۸	۲/۵۳	۷/۵۳	کنترل		
۰/۱۹	۱/۰۸	۲/۳۶	۴	آزمایش	پس آزمون	کنترل
۰/۳۶	۰/۹۲	۲/۳۰	۸/۶۴	کنترل		
۰/۳۰	۰/۹۶	۸/۴۴	۲۳/۸۰	آزمایش	پیش آزمون	کنترل
۰/۲۳	۱/۰۳	۵/۱۹	۲۳/۴۷	کنترل		
۰/۳۳	۰/۹۴	۴/۵۹	۱۲/۹۳	آزمایش	پس آزمون	کنترل
۰/۷۵	۰/۶۷	۴/۷۳	۲۵/۳۶	کنترل		

حرمت خود آماره F آزمون ام باکس (۱۸/۹۸) معنی‌دار نیست ($F=۱/۶۰, p>۰/۰۵$). همچنین برای مؤلفه‌های سازش‌یافتگی آماره F آزمون ام باکس (۵/۹۸) معنی‌دار به دست نیامد ($F=۰/۸۷, p>۰/۰۵$)؛ بنابراین با توجه به معنی‌دار نبودن این آماره، می‌توان نتیجه گرفت که ماتریس کواریانس متغیرهای وابسته در دو گروه برابر است. همچنین برای بررسی وجود رابطه معنی‌دار بین متغیرهای وابسته (کرویت) از آزمون خی دو بارتلت یا معنی‌داری رابطه بین مؤلفه‌های حرمت خود و سازش‌یافتگی استفاده شد که با توجه به نتایج بدست آمده، آماره خی دو بارتلت برای بررسی معنی‌داری همبستگی مؤلفه‌های حرمت خود ۲۷/۵۴ است که در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. این آماره خی دو بارتلت برای بررسی معنی‌داری همبستگی مؤلفه‌های سازش‌یافتگی ۱۶/۰۱ است که در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است؛ بنابراین رابطه معنی‌داری بین این مؤلفه‌ها وجود دارد و می‌توان از آزمون تحلیل کواریانس چندمتغیری استفاده کرد.

سوال اول پژوهش: آیا آموزش ایفای نقش در افزایش حرمت خود و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان دختر تأثیر دارد؟ برای بررسی تأثیر آموزش ایفای نقش بر افزایش حرمت خود کل دانش‌آموزان از تحلیل کواریانس یک‌راهه استفاده شد. بر اساس نتایج بدست آمده، آماره F حرمت خود کل در پس‌آزمون (۴۴/۰۷) است که در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار می‌باشد و این نشان می‌دهد که بین دو گروه در میزان حرمت خود کل تفاوت معنی‌دار وجود دارد. اندازه اثر ۰/۶۲ نیز نشان می‌دهد که این تفاوت در جامعه بزرگ و قابل توجه است. همچنین برای بررسی اینکه میانگین کدام یک از گروه‌ها در پس‌آزمون حرمت خود کل پس از تعدیل و کنترل نمرات پیش‌آزمون بیشتر است، میانگین‌های تصحیح‌شده مورد بررسی قرار گرفت که میانگین گروه آزمایش در حرمت خود کل (۳۳/۹۷) و میانگین گروه کنترل (۲۳/۴۲) بود. تفاوت میانگین بین این دو گروه (۱۰/۵۴) است که در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است؛ بنابراین می‌توان گفت که میانگین گروه آزمایش در

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهند میانگین گروه آزمایش در پس‌آزمون مؤلفه‌های حرمت خود یعنی حرمت خود عمومی، اجتماعی، خانوادگی و تحصیلی و همچنین حرمت خود کل بیشتر از میانگین گروه کنترل می‌باشد. در مؤلفه‌های سازش‌یافتگی یعنی سازش‌یافتگی اجتماعی، هیجانی، تحصیلی و همچنین سازش‌یافتگی کل نیز میانگین گروه آزمایش در پس‌آزمون کمتر از گروه کنترل است. از آنجایی که آماره کالموگروف اسمیرنوف برای تمامی متغیرهای پژوهش در دو گروه آزمایش و کنترل معنی‌دار نیست، می‌توان نتیجه گرفت که توزیع متغیرها نرمال است و در نتیجه می‌توان در مورد این متغیرها آزمون‌های پارامتریک مانند تحلیل کواریانس استفاده کرد.

نتایج بررسی همگنی واریانس‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیرهای پژوهش در گروه‌های آزمایش و کنترل نیز نشان داد که آماره F آزمون لوین در گروه‌های پژوهش برای متغیرهای حرمت خود عمومی (۲/۳۱)، حرمت خود اجتماعی (۱)، حرمت خود تحصیلی (۱/۹۲)، حرمت خود کل (۳/۷۰)، سازش‌یافتگی اجتماعی (۱/۴۶)، هیجانی (۰/۳۰)، تحصیلی (۰/۰۱) و سازش‌یافتگی کل (۰/۰۱) معنی‌دار نیست. این یافته نشان می‌دهد که واریانس این متغیرها در گروه‌ها همگن است. همچنین آماره F لوین برای متغیر حرمت خود خانوادگی (۴/۹۲) معنی‌دار است. مایلز و بانیارد^۱ (۲۰۰۷)، پیشنهاد می‌کنند در صورتی که تعداد نمونه‌ها در گروه‌ها برابر باشند، واریانس متغیر وابسته در این گروه‌ها برابر در نظر گرفته می‌شود. در پژوهش حاضر نیز تعداد افراد هر دو گروه برابر می‌باشد و هر گروه دارای ۱۵ نفر عضو است؛ بنابراین با توجه به نظر مایلز و بانیارد، واریانس متغیرها در گروه‌ها همگن است.

برای بررسی پیش‌فرض همگنی ماتریس کواریانس متغیرهای وابسته در گروه‌ها از آزمون ام باکس استفاده شد که نتایج بدست آمده حاکی از این است که برای مؤلفه‌های

1. Miles and banyard

گروه آزمایش و کنترل در کدام یک از مؤلفه‌های حرمت خود با یکدیگر تفاوت دارند از تحلیل کوواریانس یک‌راهه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ گزارش شده است.

حرمت خود کل به صورت معنی‌داری بیشتر از میانگین گروه کنترل است و در نتیجه آموزش ایفای نقش در افزایش حرمت خود کل دانش‌آموزان تأثیر داشته است. برای بررسی اینکه

جدول ۳: نتایج تحلیل کوواریانس یک‌راهه تفاوت گروه آزمایش و کنترل در مؤلفه‌های حرمت خود

مؤلفه	آزمایشی SS	خطا SS	آزمایشی MS	خطا MS	F	P	اندازه اثر
حرمت خود عمومی	۲۲۸/۰۴	۲۱۰/۹۷	۲۲۸/۰۴	۸/۷۹	۲۵/۹۴	۰/۰۰۱	۰/۵۲
حرمت خود اجتماعی	۲۷/۶۸	۳۹/۶۰	۲۷/۶۸	۱/۶۵	۱۶/۷۷	۰/۰۰۱	۰/۴۱
حرمت خود خانوادگی	۳۵/۷۰	۵۲/۸۶	۳۵/۷۰	۲/۲۰	۱۶/۲۱	۰/۰۰۱	۰/۴۰
حرمت خود تحصیلی	۱۴/۳۸	۵۳/۶۳	۱۴/۳۸	۲/۴۰	۵/۹۹	۰/۰۲	۰/۲۰

اثر ۰/۶۹ نیز نشان می‌دهد که این تفاوت در جامعه بزرگ و قابل توجه است. آماره F پیش‌آزمون سازش‌یافتگی کل نیز (۵/۰۴) است که در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است؛ یعنی پیش‌آزمون تأثیر معنی‌داری بر نمرات پس‌آزمون دارد و استفاده از تحلیل کوواریانس ضروری است.

همچنین نتایج بررسی میانگین گروه‌ها در پس‌آزمون سازش‌یافتگی کل پس از تعدیل و کنترل نمرات پیش‌آزمون نشان داد که میانگین گروه آزمایش در سازش‌یافتگی کل (۱۲/۹۵) و میانگین گروه کنترل (۲۵/۳۲) است. تفاوت میانگین بین این دو گروه (۱۲/۳۷-) است که در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. با توجه به اینکه در این پرسشنامه نمرات پایین در سازش‌یافتگی کل به معنای سازش‌یافتگی بیشتر است، می‌توان گفت که میانگین گروه آزمایش در سازش‌یافتگی کل به صورت معنی‌داری بیشتر از میانگین گروه کنترل می‌باشد. در نتیجه روش آموزش ایفای نقش در افزایش سازش‌یافتگی کل در آموزش تأثیر داشته است.

برای بررسی اینکه گروه آزمایش و کنترل در کدام یک از مؤلفه‌های سازش‌یافتگی با یکدیگر تفاوت دارند از تحلیل کوواریانس یک‌راهه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ گزارش شده است.

با توجه به جدول ۳، آماره F برای مؤلفه‌های حرمت خود عمومی (۲۵/۹۴)، اجتماعی (۱۶/۷۷) و خانوادگی (۱۶/۲۱) در سطح ۰/۰۰۱ و برای مؤلفه حرمت خود تحصیلی نیز (۵/۹۹) در سطح ۰/۰۵، معنی‌دار است. این یافته‌ها نشان می‌دهند که بین گروه‌های آزمایش و کنترل در این مؤلفه‌ها تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به اینکه اندازه اثر برای مؤلفه‌های حرمت خود عمومی (۰/۵۲)، اجتماعی (۰/۴۱)، خانوادگی (۰/۴۰) و تحصیلی (۰/۲۰) است، این تفاوت در جامعه بزرگ و قابل توجه است و در نتیجه می‌توان گفت که روش آموزش ایفای نقش در افزایش مؤلفه‌های حرمت خود دانش‌آموزان تأثیر داشته است.

سوال دوم پژوهش: آیا آموزش ایفای نقش در افزایش سازش‌یافتگی و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان دختر تأثیر دارد؟

برای بررسی تأثیر آموزش ایفای نقش بر افزایش سازش‌یافتگی کل دانش‌آموزان از تحلیل کوواریانس یک‌راهه استفاده شد که بر اساس نتایج بدست آمده، آماره F سازش‌یافتگی کل در پس‌آزمون (۵۸/۶۵) است که در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است و این نشان می‌دهد که بین دو گروه در میزان سازش‌یافتگی کل تفاوت معنی‌دار وجود دارد. اندازه

جدول ۴: نتایج تحلیل کوواریانس یک‌راهه تفاوت گروه آزمایش و کنترل در مؤلفه‌های سازش‌یافتگی

مؤلفه	SS آزمایشی	SS خطا	MS آزمایشی	MS خطا	F	P	اندازه اثر
سازش‌یافتگی اجتماعی	۵۹/۸۷	۷۵/۱۶	۵۹/۸۷	۳/۱۳	۱۹/۱۱	۰/۰۰۱	۰/۴۴
سازش‌یافتگی هیجانی	۱۵۹/۷۹	۱۲۳/۵۷	۱۵۹/۷۹	۵/۱۴	۳۱/۰۳	۰/۰۰۱	۰/۵۶
سازش‌یافتگی تحصیلی	۱۳۱/۸۵	۱۱۳/۳۷	۱۳۱/۸۵	۴/۷۲	۲۷/۹۱	۰/۰۰۱	۰/۵۳

با توجه به نتایج جدول ۴، آماره F برای مؤلفه‌های سازش‌یافتگی اجتماعی (۱۹/۱۱)، هیجانی (۳۱/۰۳) و تحصیلی (۲۷/۹۱) در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. این یافته‌ها نشانگر آن هستند که بین گروه‌های آزمایش و کنترل در این مؤلفه‌ها تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اندازه اثر برای مؤلفه‌های سازش‌یافتگی اجتماعی (۰/۴۴)، هیجانی (۰/۵۶) و تحصیلی (۰/۵۳) است که نشان می‌دهد این تفاوت در جامعه بزرگ و قابل توجه است؛ در نتیجه می‌توان گفت که آموزش ایفای نقش در افزایش مؤلفه‌های سازش‌یافتگی دانش‌آموزان تأثیر داشته است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر روش آموزش ایفای نقش در افزایش حرمت خود و سازش‌یافتگی دانش‌آموزان ابتدایی دختر انجام شد. به طور کلی، بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، میانگین گروه آزمایش در حرمت خود کل به‌صورت معنی‌داری بیشتر از میانگین گروه کنترل است و در نتیجه می‌توان گفت که آموزش از طریق ایفای نقش در افزایش حرمت خود و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان تأثیر دارد. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های پیشین که تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی بر حرمت خود دانش‌آموزان را بررسی کردند همسو است (۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷ و ۱۸). در تبیین یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر می‌توان گفت که استفاده از روش ایفای نقش با تکیه بر الگوسازی و مشارکت دانش‌آموزان در اجرای نمایش به یادگیری مهارت‌هایی از قبیل خوب گوش دادن، رعایت نوبت در گفتگو، استفاده از لحن مناسب صدا هنگام گفتگو، مهار خشم، تعامل صحیح با دوستان کمک کرد. همچنین استفاده از

مهارت‌های مختلف حل مسئله در جلسات آموزشی با تکیه بر همدلی، حمایت، همکاری برای حل مسئله و احترام متقابل به کودکان آموزش داده شد. در این جلسات، دانش‌آموزان به تدریج یاد گرفتند که با همکاری یکدیگر، به ایفای نقش‌هایی که به هر کدام از آنها داده می‌شد، بپردازند و برای اجرای بهتر نمایش‌های مختلف به یکدیگر کمک کنند. همچنین الگوسازی توسط پژوهشگر قبل از اجرای نمایش و استفاده از تصاویر رنگی و فلش کارت‌های مرتبط با موضوع دانش‌آموزان را به مشارکت فعال در نمایش‌ها تشویق کرد تا بدون ترس از مسخره شدن توسط دوستان، در فضایی لذت‌بخش به اجرای نمایش بپردازند که این به نوبه خود به افزایش حرمت خود و سازش‌یافتگی دانش‌آموزان کمک کرد.

از طرف دیگر می‌توان گفت که در نظام آموزشی مدارس هدف آموزش صرفاً انتقال مستقیم دانش به دانش‌آموز نیست بلکه دانش‌آموزان باید با یادگیری درست مهارت‌های ارتباطی، بتوانند راه‌حل‌های خلاقانه‌ای برای حل مسائل بیابند و روحیه تفکر نقادانه را در خود تقویت کنند. در پژوهش حاضر مشاهده شد که اجرای نمایش‌های مختلف توسط همسالان در کلاس به‌منظور آموزش مهارت‌های ارتباطی به کودکان، به تدریج باعث می‌شود آنها با مشاهده دقیق و پردازش اطلاعات در ذهن خود بیاموزند در شرایط مختلف بهتر است چه رفتاری را از خود بروز دهند.

همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد تفاوت معناداری بین گروه آزمایش و گروه گواه در سازش‌یافتگی کل و مؤلفه‌های آن وجود دارد و در نتیجه می‌توان گفت آموزش از طریق ایفای نقش به دانش‌آموزان دختر ابتدایی منجر به

افزایش سازش‌یافتگی و مؤلفه‌های آن در آنان می‌شود. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های مشابه پیشین (۳، ۱۳، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲ و ۲۳) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که کودکان در سنین ابتدایی به دلیل نیاز به تعامل بیشتر با همسالان و همچنین بزرگسال در دوران مدرسه، باید بتوانند با محیط پیرامون خود سازش پیدا کنند تا به تحول مطلوب اجتماعی و شکوفا شدن شخصیت خود برسند. در پژوهش حاضر، پژوهشگر با استفاده از الگوسازی نقش‌ها، دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش هدایت کرد و آنها به کمک این نمایش‌ها توانستند ارتباط واقعی با نقش‌ها برقرار کنند و ضمن لذت بردن از یادگیری در یک فضای دوستانه با حمایت و همکاری یکدیگر، مهارت‌هایی از قبیل کمک کردن، مسئولیت‌پذیری و تقسیم کار، اظهارنظر کردن و ارائه راه‌حل، گوش دادن به دیگران، رعایت نوبت در گفتگو، مهار خشم و استفاده از لحن مناسب هنگام صحبت کردن را بیاموزند. همچنین می‌توان گفت که طی جلسات آموزشی، دانش‌آموزان در حین ایفای نقش توانستند در یک شرایط شبیه‌سازی شده در مورد احساسات خود صحبت کنند، مکالمات اجتماعی مناسب و طرز برخورد در شرایط تنش‌آور و حل مسئله را یاد بگیرند، با عوض کردن نقششان در موقعیت فرد مقابل قرار بگیرند و فرصتی برای فکر کردن در مورد مسائل اجتماعی و حل تعارضات خود پیدا کنند که در نهایت موجب رشد فرایند اطلاعاتی و تصمیم‌گیری مناسب منطقی و حرمت خود و افزایش سازش‌یافتگی آنها شد.

در نهایت، با توجه به نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر، می‌توان گفت که استفاده از روش آموزش ایفای نقش در مدارس ابتدایی که زمینه ورود کودکان به اجتماع را فراهم می‌آورند، می‌تواند به افزایش حرمت خود و سازش‌یافتگی آنها کمک کند و آنها برای زندگی موفق تر و رویارویی با چالش‌های زندگی آینده آماده کند.

با توجه به اینکه به دلیل برخورد پژوهش حاضر با فصل امتحانات و تعطیلی مدارس و همچنین عدم همکاری لازم مسئولین مدارس و اولیا، امکان بررسی مجدد نمونه‌ها فراهم نشد، نداشتن مطالعه پیگیری را می‌توان یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر دانست. همچنین از آنجایی که نمونه پژوهش حاضر تنها در یک منطقه و بر روی دانش‌آموزان دختر پایه سوم تا پنجم ابتدایی محدود گردید، تعمیم یافته‌ها به دیگر دانش‌آموزان با محدودیت همراه است. در نتیجه پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آینده مطالعات پیگیرانه نیز انجام شود تا پایداری اثربخشی آموزش از طریق ایفای نقش بر سازش‌یافتگی و حرمت خود دانش‌آموزان مشخص گردد. همچنین از آنجایی که روش آموزش ایفای نقش به تقویت و بهبود روابط بین‌فردی، جرئت‌ورزی و بهبود سلامت روانی آنها کمک می‌کند، پیشنهاد می‌شود که معلمان مدارس ابتدایی از این روش در فضای آموزشی کلاس استفاده کنند تا محیطی دوستانه و لذت‌بخش برای آموزش ایجاد کنند که این به نوبه‌ی خود منجر به افزایش حرمت خود تحصیلی و در نتیجه یادگیری بهتر دانش‌آموزان خواهد شد و زمینه‌های موفقیت در زندگی آینده را برای آنها فراهم خواهد کرد.

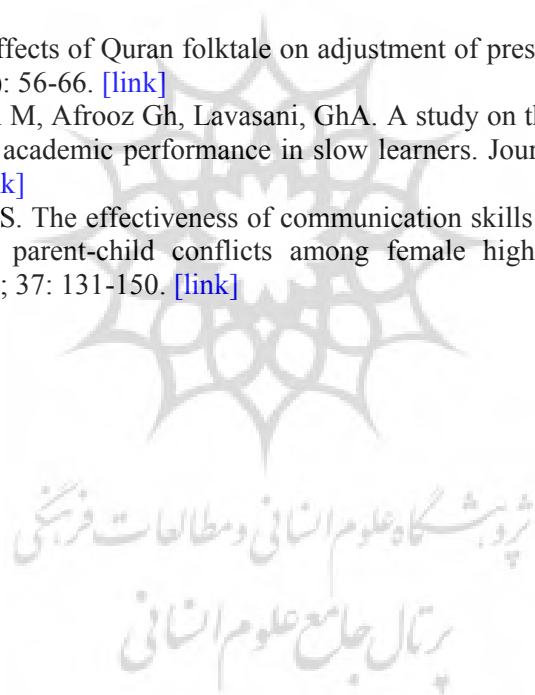
تشکر و قدردانی: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خانم زینب کاظمی علی‌آباد در رشته روانشناسی بالینی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت با کد ۶۱۳۲۰۷۰۱۹۴۲۰۵۴ است. مجوز اجرای این پژوهش بر روی افراد نمونه از اداره آموزش و پرورش شهرستان خلخال در تاریخ ۹۵/۲/۸ به شماره ۱۰۲۳۹۳ صادر شد. بدین وسیله از تمامی کسانی که در اجرای این پژوهش مشارکت داشتند و همچنین استاد راهنمای این پژوهش دکتر مهناز خسروجاوید، تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع: یادآور می‌شود که این پژوهش هیچ گونه تضاد منافی را برای نویسندگان به دنبال نداشته است.

References

1. Bissoli, M. Development of Children's Personality: The role of early childhood education. *Psicol Estud.* 2014; 19(4): 587-597. [link]
2. Rashid, T. Development of social skills among children at elementary level. *Bulletin of Education and Research.* 2010; 32(1): 69-78. [link]
3. Yeganeh-Shamami, L, Khosrojauid, M, Hossein Khanzadeh, AA. The effectiveness of group communication skill training on the adjustment and empathy of students. *Journal of Behavioral Sciences.* 2015; 9(2): 129-138. [Persian]. [link]
4. Mohammadipour M and Rahmati F. The predictive role of social adjustment, academic procrastination and academic hope in the high school students' scademic burnout. *Interdisciplinary Journal of Education.* 2016; 1(1): 35-45. [link]
5. Al-Mseidin, Kh, Omar-Fauzee, M, Kaur, A. The relationship between social and academic adjustment among secondary female students in Jordan. *J Stud Int Educ.* 2017; 3(2): 333-346. [link]
6. Eskandari, F, Pazargadi, M, Zagheri Tafreshi, M, Rabie Siahkali, S, Shoghli, A. Relationship between psychological empowerment with affective commitment among nurses in Zanjan. *Preventive Care in Nursing & Midwifery Journal: Zanjan Univesrsity of Medical Science.* 2014; 3(2): 47-60. [Persian]. [link]
7. Zeigler-Hill, V (Ed.). *Self-esteem.* London and New York: Taylor and Francis Group; 2013, pp. 1-20. [link]
8. Daei Jafari, MR. Evaluation the relation between self-esteem and social-adjustment dimesions in high school female students of Iran (case study: Isfahan, 2013-14 acadmeic year). *International Journal of Academic Research in Psychology.* 2014; 1(2): 42-48. [link]
9. Alabsi, T. The effectiveness of role play strategy in teaching vocabulary. *Theory and Practie in Language Studies.* 2016; 6(2): 227-234. [link]
10. Alaedini, Z. Kalantari, M. Kajbaf, MB, Molavi, H. The effectiveness of role-playing games on emotional and cognitive creativity among primary school children. *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists.* 2015; 12(45): 15-25. [Persian]. [link]
11. Abareshi, R, Temuri, S. The effect of storytelling and role playing on learning social skills by teachable mentally retarded children. *Scientific Journal of Education Research, Islamic Azad University of Bojnord.* 2015; 7(31): 1-18. [Persian]. [link]
12. Simpson, K. The Importance of story-telling. *The Faculty of Education blog at Canterbury Christ Church University.* 2016. Available online at <http://www.consider-ed.org.uk/the-importance-of-storytelling/> [link]
13. Yeganeh, T, Hosseinkhanzadeh, AA, Zarbakhsh, MR. Effectiveness of social skill training via cognitive-behavioral approach on reducing symptoms of ADHD disorder in students. *Social Cognition: Payam nor University.* 2014; 3(1): 57-72. [link]
14. Khaledian, M, Omidi, M, Sepanta, M, Tavana, M. The efficacy of training life skills on the students' self esteem. *International Letters of Social and Humanistic Sciences.* 2014; 20: 108-115. [link]
15. Ahmadi, M, Hatami, H, Assadzadeh, H. A study of the effect of communication skills training on the female students' self-efficacy and achievement. *Quarterly Journal of New Approach in Educational Administration.* 2014; 4(16): 105-116. [link]
16. Cvencek, D, Greenwald, A, Meltzoff, A. Implicit measures for preschool children confirm self-esteem's role in maintaining a balanced identity. *J Exp Soc Psychol.* 2015; 62: 50-57. [link]
17. Min Park, K, Park, H. Effects of self-esteem improvement program on self-esteem and peer attachment in elementary school children with observed problematic behaviours. *Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci).* 2015; 9(1): 53-59. [link]
18. Matsuura, N, Hashimoto, T, Toichi, M. Correlations among self-esteem, aggression and adverse childhood experiences. *Psychiatry Clin Neurosci.* 2009; 63 (4): 478-85. [link]

19. Vatankhah, H, Daryabari, D, Ghadami, V, Naderifar, N. The effectiveness of communication skills training on self-concept, self-esteem and assertiveness of female students in guidance school in Rasht. *Procedia Soc Behav Sci.* 2013; 84: 885-889. [\[link\]](#)
20. Dorodian, Z. The impact of role-playing technique on social adjustment and academic achievement in dyscalculia students of Tehran province, Academic Year 87-88. *Psychology of Exceptional Individuals.* 2016; 2(1): 85-102. [Persian]. [\[link\]](#)
21. Kouvava, S, Antonopouloub, K, Ziogaa, S, Karalia, C. The influence of musical games and role-play activities upon primary school children's self-concept and peer relationships. *Procedia Soc Behav Sci.* 2011; 29: 1660-1667. [\[link\]](#)
22. Lynch Sh, Simpson C. Social Skills: Laying the foundation for success. *Dimensions of Early Childhood.* 2010; 38(2): 3-12. [\[link\]](#)
23. Steedly M, Schwartz A, Levin M, Luke D. Social skill and academic achievement. *Evidence for Education.* 2008; 2: 1-7. [\[link\]](#)
24. Pourshahriar H, Rasoulzadeh K, Khodapanahi, Kazemnejad, A, Khafri S. The relationship between adjustment levels and personality traits among the adolescents. *International Journal of Behavioral Sciences.* 2008; 2 (2): 97-106. [Persian]. [\[link\]](#)
25. Zarei HA, Mirhashemi M, Sharifi H. The relationship between thinking styles and academic adjustment in nursing students. *Iranian Journal of Medical Education.* 2012; 12(3): 160-166. [Persian]. [\[link\]](#)
26. Dorosty, R, Zarei, HA. Effects of Quran folktale on adjustment of preschool children. *Journal of Child Mental Health.* 2017; 4(1): 56-66. [\[link\]](#)
27. Beh Pajooch A, Soleymani M, Afrooz Gh, Lavasani, GhA. A study on the impact of spcial skill training on social adjustment and academic performance in slow learners. *Journal of Educational Innovations.* 2010; 9(33):163-186. [\[link\]](#)
28. Mazaheri, A, Rezakhani, S. The effectiveness of communication skills training on the increase of self-esteem and decrease of parent-child conflicts among female high school studnets. *Research in Edcational Systems.* 2017; 37: 131-150. [\[link\]](#)

Effect of Role Play Training on Self-esteem and Adjustment of Students

Zeinab Kazemi Aliabad*¹, Mahnaz Khosrojauid²

1. M.A. in Clinical Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Rasht Branch, Rasht, Iran

2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran

Received: November 5, 2017

Accepted: February 28, 2018

Abstract

Background and Purpose: The acquisition of social skills from childhood is essential for constructive interaction with others and optimal social adjustment. One of the effective ways to teach these skills is role-playing method. The purpose of this study was to investigate the effect of role-playing teaching on self-esteem and adaptation of female elementary school students.

Method: The method of this study was experimental. The statistical population of this study included all 3rd to 5th grade elementary girls from Khalkhal city in the academic year 2016-2017. In the screening stage, based on the required score in *self-esteem questionnaire* (Cooper Smith, 1967) and *adjustment inventory questionnaire* (Sinha & Singh, 1993), among 308 students (178), 30 were selected by random cluster sampling method. They were randomly divided into experimental and control groups (15 subjects in each group).

Results: The results of univariate covariance analysis showed that role-playing method has a significant effect on self-esteem and adjustment of students ($p < 0.001$). The results of multivariate analysis of covariance showed that education through role play has a significant effect on each components of self-esteem (general, family, educational, and social) and adjustment (emotional, social, and academic) ($p < 0 / 001$).

Conclusion: The role-playing by providing an enjoyable environment for learning, increases self-esteem and adjustment of students, and providing them with the opportunity to use the learned skills in the real-life environments.

Keywords: Role-playing, self-esteem, adjustment, female primary school students

---

Citation: Kazemi Aliabad Z, Khosrojauid M. Effect of role play training on self-esteem and adjustment of students. Quarterly Journal of Child Mental Health. 2018; 5(1): 105-116.

---

*Corresponding author: Zeinab Kazemi Aliabad, M.A. in Clinical Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Rasht Branch, Rasht, Iran.

Email: Z.kazemi315@gmail.com

Tel: (+98) 045-32428453